

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 216/2011-36

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. mája 2011 predbežne prerokoval sťažnosť štátneho podniku L., B., zastúpeného advokátom JUDr. P. H., R., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť štátneho podniku L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 3. marca 2011 doručená sťažnosť štátneho podniku L., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej

republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 (ďalej aj „namietaný rozsudok najvyššieho súdu“) a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009 (ďalej aj „namietaný rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že predmetom konania vedeného Okresným súdom Zvolen (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 9 C 53/2007 *„bolo vydanie a navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam zapísaným na LV č. 825 Správy katastra K. nachádzajúcim sa v k. ú. R.,... ktorých sa domáhal žalobca - Rímskokatolícka cirkev, Bratislavsko-trnavská arcidiecéza (po zmene názvu Rímskokatolícka cirkev, Trnavská arcidiecéza) žalobou podanou voči sťažovateľovi ako žalovanému, a to podľa zákona č. 161/2005 Z. z.“*.

Proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 9 C 53/2007 z 2. októbra 2008, ktorý žalobu v celom rozsahu zamietol, podal žalobca odvolanie, o ktorom krajský súd rozsudkom sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009 rozhodol tak, že rozsudok okresného súdu zmenil a žalobe v celom rozsahu vyhovel. Dovolanie sťažovateľa proti namietanému rozsudku krajského súdu najvyšší súd rozsudkom č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 zamietol.

Sťažovateľ namieta arbitrárnosť rozsudku krajského súdu a najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho vo vzťahu k námietkam uplatneným v priebehu konania, s ktorými sa krajský súd ani najvyšší súd podľa jeho tvrdenia náležite nevysporiadali. Námietky sťažovateľa sa týkajú nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného (sťažovateľa, pozn.), nepreukázania splnenia podmienky odňatia sporných nehnuteľností v rozhodnom období niektorým zo spôsobov uvedených v zákone, nedostatku výzvy a zániku reštitučného nároku v dôsledku nepreukázania reštitučného titulu.

K námietke aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľ uvádza:

«Rešpektujúc tento text zákona [§ 2 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len „zákon č. 161/2005 Z. z.“), pozn.] podľa právneho názoru sťažovateľa oprávnenou osobou podľa zákona č. 161/2005 Z. z. je buď cirkev samotná, alebo jej útvar majúci právnu subjektivitu, ktorý bol pôvodným vlastníkom nehnuteľností a ktorému bolo vlastníctvo štátom odňaté v rozhodnom období. Pripustiac rozširujúci výklad zákona inú osobu možno považovať za oprávnenú osobu len v prípade, že ide o právneho nástupcu pôvodného pozemkovoknižného vlastníka, ktorý zanikol... .

Pôvodným vlastníkom nehnuteľností, ktorých vydania sa žalobca domáhal, bol útvar Rímskokatolíckej cirkvi s právnou subjektivitou - Ostrihomská kapitula na Slovensku, teda osoba odlišná od žalobcu.

Bolo preto povinnosťou žalobcu najneskôr do uznesenia, ktorým súd prvého stupňa vyhlásil dokazovanie za skončené, preukázať, že je buď pôvodným pozemnoknižným vlastníkom dotknutých nehnuteľností, alebo jeho právnym nástupcom. Žalobca si túto dôkaznú povinnosť nesplnil.

... Žalobca v konaní nepreukázal a ani netvrdil, že Ostrihomská kapitula na Slovensku ako cirkevná právnická osoba zanikla a kedy sa tak stalo. Je pravdepodobné, že tento útvar Rímskokatolíckej cirkvi naďalej existuje, a to vzhľadom k ust. Kánonu 120 CIC 1983: § 1. Právnická osoba je svojou povahou trvalá, zaniká však, ak ju kompetentná vrchnosť zákonne zruší alebo ak počas sto rokov nevyvíja činnosť; súkromná právnická osoba okrem toho zaniká, ak sa združenie samo podľa normy štatútu rozpustí alebo ak podľa úsudku kompetentnej vrchnosti fundácia sama podľa normy štatútu prestala existovať. § 2. Ak z kolégiovej právnickej osoby zostane čo i len jeden člen a zoskupenie osôb podľa štatútu neprestalo existovať, vykonávanie všetkých práv zoskupenia prislúcha tomuto členovi.

Správu majetku však Rímskokatolícka cirkev nemôže vykonávať v rozpore s predpismi sekulárneho práva a v rozpore s týmito predpismi nemôže so svojím majetkom ani nakladať.

Z pohľadu svetského práva platného v SR je vlastníkom nehnuteľného majetku tá osoba majúca právnu subjektivitu, ktorej svedčí zápis vlastníctva v katastri nehnuteľností (predtým v pozemkovej knihe).

Svetské právo rešpektuje prechod vlastníckeho práva z jednej cirkevnej právnickej osoby na druhú, ku ktorému dôjde v dôsledku rozdelenia, zlúčenia alebo zrušenia tejto cirkevnej právnickej osoby podľa vnútorných predpisov cirkvi.

Žalobca opiera svoje tvrdenie o právnom nástupníctve po Ostrihomskej kapitule o apoštolské konštitúcie „Ad ecclesiastici regiminis incrementum“, „Praeskriptionum sacrosancti“ a „Qui divino“. Tieto apoštolské konštitúcie však nemajú žiadne ustanovenia vzťahujúce sa k zmene vlastníctva k hnutel'nému či nehnuteľnému majetku Ostrihomskej kapituly na Slovensku...

V súdnom konaní nebolo preukázané, že by pápež, alebo ním poverená osoba, rozhodol o rozdelení majetku Ostrihomskeho arcibiskupstva.

Navyše, v predmetnej veci nedošlo apoštolskými konštitúciami „Ad ecclesiastici regiminis incrementum“, „Praeskriptionum sacrosancti“ a „Qui divino“ k zániku, rozdeleniu a ani k zlúčeniu Ostrihomskej kapituly na Slovensku.»

V rámci námietky aktívnej vecnej legitímácie sťažovateľ poukazuje na „*bezprecedentné stotožnenie subjektov*“ Rímskokatolíckej cirkvi v Slovenskej republike s Rímskokatolíckou cirkvou, Bratislavsko-trnavskou arcidiecézou (resp. v súčasnosti Trnavskou arcidiecézou), ktoré vyvodzuje z namietaného rozsudku najvyššieho súdu.

Vo vzťahu k námietke nedostatku pasívnej vecnej legitímácie sťažovateľ poukazuje na odôvodnenie rozsudku okresného súdu, v ktorom tento „*jasne a presvedčivo odôvodnil, prečo nebolo možné považovať za správca dotknutých nehnuteľností pred 31. 05. 2006 žalovaného. V čase doručenia výzvy na navrátenie vlastníctva žalovanému tento nebol v katastri nehnuteľností zapísaný ako ich správca. Preto nebol a ani nemohol byť povinnou osobou.*“.

Sťažovateľ v tejto súvislosti ďalej uvádza:

„Z dôvodu právnej istoty je neprípustné vykladať ustanovenie § 4 ods. 1 zák. č. 161/2005 Z. z. tak, že vo vzťahu k tej istej nehnuteľnosti môže byť povinných osôb niekoľko.

Žalobca preto nemohol opierať svoj nárok na uzavretie dohody o navrátení vlastníctva k dotknutým nehnuteľnostiam o výzvu na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam zo dňa 01. 04. 2006, doručení dňa 06. 04. 2006 sťažovateľovi...

Žalovaným je štátny podnik, ktorý nie je vlastníkom, ale len správcom majetku vo vlastníctve štátu - Slovenskej republiky. Žalovaný ako nevlastník nie je spôsobilý vydať žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ktoré nevlastní, a zo zákona ani vlastniť nemôže.

Systematickým a logickým výkladom týchto ustanovení možno dospieť k záveru, že žaloba o vydanie (a navrátenie) vlastníctva má smerovať voči štátu ako vlastníkovi predmetných nehnuteľností...“

Námietku nesplnenia podmienok ustanovených zákonom č. 161/2005 Z. z. odôvodňuje sťažovateľ predovšetkým takto:

„Žalobca, na ktorého pleciach leží dôkazné bremeno do 30. 04. 2006 ani do ukončenia dokazovania pred súdom prvého stupňa nepreukázal, že vlastníctvo nehnuteľností, ohľadne ktorých sa domáha vydania, vôbec prešlo na štát a že sa tak stalo v rozhodnom období, a to niektorým zo spôsobov uvedených v § 3 reštitučného zákona, čo je základným predpokladom pre vznik práva na vydanie nehnuteľných vecí podľa tohto zákona..

Podľa § 1 bod 10 Nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa zo dňa 23. augusta 1945, ktoré nadobudlo účinnosť dňa 07. 09. 1945: Rozhodnutím Komisie alebo Sboru povereníkov považuje sa majetok za skonfiškovaný podľa ods. 1, 2, 3 alebo 3a dňom 1. marca 1945. Proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť na Najvyšší správny súd sa nepripúšťa.

Samotným nariadením č. 104/1945 Zb. SNR sa vlastnícke právo neodnímalo. Pre konfiškáciu sa vyžadovalo vydanie konfiškačného rozhodnutia príslušným orgánom.

V súdnom spise sa dôkaz o vydaní takéhoto (ani iného) konfiškačného rozhodnutia nenachádza.“

Nedostatok výzvy na vydanie sporných nehnuteľností spočíva podľa sťažovateľa v tom, že „Žalobca sa podanou výzvou domáhal uzavretia dohody o navrátení vlastníctva k dotknutým pozemkom voči subjektu, ktorý nebol v katastri nehnuteľností zapísaný ako ich správca. Táto výzva preto nebola spôsobilá privodiť vznik nároku žalobcu na uzavretie dohody o navrátení vlastníctva a nebola spôsobilá privodiť ani vznik jeho práva podať voči sťažovateľovi žalobu.“, ako aj tým, že ako taká nespĺňala požiadavky určitosti, keďže podľa sťažovateľa „Výzva na vydanie nehnuteľností by mala obsahovať identifikáciu nehnuteľností podľa ich zápisu v stave katastra nehnuteľností, pretože táto výzva by mala byť podkladom pre uzavretie dohody o vydaní nehnuteľností...“

Pokiaľ žalobca nedoplnil výzvu o špecifikáciu nehnuteľností, ohľadne ktorých sa domáha navrátenia vlastníctva, podľa stavu v katastri nehnuteľností, jeho výzva nie je platným právnym úkonom a preto žalovanému nemohla vzniknúť povinnosť uzavrieť s ním dohodu o navrátení vlastníctva ani v prípade, že by inak boli všetky ostatné podmienky pre reštitúciu splnené.“

V záverečnej časti sťažnosti sťažovateľ namieta preklúziu reštitučného nároku žalobcu, keď uvádza: „Keďže žalobca do 30. 04. 2006 (a ani doposiaľ) nepreukázal reštitučný titul, jeho právo na navrátenie vlastníctva zaniklo.“

Na základe uvedeného sťažovateľ žiada, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie o nej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo podľa článku 36 ods. 1 Ústavného zákona č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd a právo podľa článku 6 bod 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo/208/2009-740 zo dňa 30. 11. 2010 a rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12 Co/348/2008 zo dňa 12. 03. 2009 porušené boli.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo/208/2009-740 zo dňa 30. 11. 2010 a rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 12 Co/348/2008 zo dňa 12. 03. 2009 sa rušia a vracajú na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný zaplatiť trovy právneho zastúpenia sťažovateľa... v celkovej sume 314,18 €... v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 49 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť (podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.) môže podať fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa porušili jej základné práva alebo slobody, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dané dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným rozsudkom krajského súdu

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

Z dokumentácie priloženej k sťažnosti vyplýva, že krajský súd namietaným rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu č. k. 9 C 53/2007-554 z 2. októbra 2008 tak, že *„žalovaný (sťažovateľ, pozn.) je povinný vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam... a nahradiť žalobcovi trovy konania...“*.

Proti namietanému rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 10. júna 2009 dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol namietaným rozsudkom tak, že dovolanie sťažovateľa zamietol ako nedôvodné podľa § 243b ods. 1 OSP, keďže dospel k záveru, že nie sú dané dôvody dovolania, a zároveň nezistil ani vady konania, pre ktoré by bolo potrebné napadnuté rozhodnutie zrušiť.

Z uvedeného vyplýva, že proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009 mohol sťažovateľ podať dovolanie (čo aj využil), o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť najvyšší súd. Vzhľadom na skutočnosť, že najvyšší súd zamietol dovolanie ako nedôvodné, zaoberal sa teda námietkami sťažovateľa, ktoré smerovali proti namietanému rozsudku krajského súdu, a teda uplatnil svoju právomoc; uvedená skutočnosť v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu.

Na tomto základe ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009, odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci.

2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03).

Z dokumentácie priloženej k sťažnosti vyplýva, že najvyšší súd svojím rozsudkom č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 dovolanie sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 12 Co 348/2008 z 12. marca 2009 zamietol.

Ako vyplýva zo sťažnosti, k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru namietaným rozsudkom najvyššieho súdu malo dôjsť najmä tým, že podľa názoru sťažovateľa právo žalobcu bolo prekludované, sťažovateľovi nebola doručená kvalifikovaná, zrozumiteľná a určitá výzva v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z., žalobca nepreukázal skutočnosti (podmienky) požadované zákonom č. 161/2005 Z. z. v zákonnej lehote, najmä nepreukázal dôvod navrátenia vlastníctva podľa § 3 zákona č. 161/2005 Z. z. (reštitučný dôvod) a nepreukázal status oprávnenej osoby. Návrh žalobcu trpel aj nedostatkom pasívnej procesnej legitímácie, sťažovateľ nepreukázal tzv. rozhodné obdobie.

Namietané porušenie svojich práv zaručených ústavou, listinou a dohovorom vidí sťažovateľ v tom, že namietaný rozsudok najvyššieho súdu je arbitrárny a nepreskúmateľný, a to vo vzťahu k už uvedeným námietkam.

Po preskúmaní namietaného rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd zastáva názor, že najvyšší súd sa v ňom zaoberal všetkými námietkami, na ktoré sťažovateľ poukazuje aj v sťažnosti. Najvyšší súd zvýraznil túto skutočnosť už pri sumarizácii námietok sťažovateľa, keď uviedol:

„Dovolateľ namietal nesprávne právne posúdenie veci v otázke aktívnej legitímácie žalobkyne, pasívnej legitímácie žalovaného, taktiež to, že nehnuteľnosti, vydania ktorých sa žalobkyňa domáha neboli cirkvi odňaté, resp. jej neboli odňaté v rozhodnom období, nesúlad výzvy na vydanie nehnuteľností so zákonom a preklúziu nároku žalobkyne. Dovolací súd sa vzhľadom na uvedené zaoberal dovolacími námietkami.“

Vo vzťahu k námietke nedostatku aktívnej legitímácie žalobcu najvyšší súd v namietanom rozsudku najmä uviedol:

«Podľa § 1 zákona č. 161/2005 Z. z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam (ďalej len zákon č. 161/2005 Z. z.) tento zákon upravuje navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam, ktoré nebolo vydané podľa osobitného predpisu 1) a prechod vlastníctva k niektorým nehnuteľným veciam.

Podľa 2 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam podľa odseku 1 môže uplatniť oprávnená osoba, ktorou je registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnu subjektivitu, ktorých nehnuteľná vec prešla do vlastníctva štátu, obce v období od 8. mája 1945, židovským náboženským obciam od 2. novembra 1938 do 1. januára 1990 spôsobom uvedeným v § 3. Toto ustanovenie v otázke právnej subjektivity jednotlivých cirkví a náboženských spoločností odkazuje na zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností, ktorý priznáva právnu subjektivitu všetkým cirkvám a náboženským spoločnostiam registrovaných štátom (§4 ods. 3).

Rímskokatolícka cirkev bola na území Slovenska štátom uznaná cirkev aj v období, ktoré je podľa zákona č. 161/2005 Z. z. rozhodné pre zmiernenie následkov niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam a bola vlastníkom aj

tých nehnuteľností, ktoré boli v čase odňatia štátom vedené v pozemkových knihách na Ostrihomskú, Rábsku či Jágerskú arcidiecézu, či diecézu alebo iný zahraničný právny subjekt Rímskokatolíckej cirkvi. Uvedené arcidiecézy a diecézy alebo cirkevné základiny, či iné útvary mimo územia SR nemali k týmto majetkom v období odňatia štátom už žiadne práva ani de facto ani de iure. Svätá stolica im právo spravovať tieto majetky odňala dňa 29. mája 1922 a právne toto územie aj odčlenila od týchto cirkevných útvarov a pripojila k Trnavskej apoštolskej administratúre Košickej a Rožňavskej diecéze dňa 2. septembra 1937.

Vzťahy medzi Československou republikou a Svätou stolicou sa upravili medzinárodnou zmluvou *Modus vivendi*, uzavretou dňa 17. decembra 1927, ktorá nadobudla platnosť dňa 2. februára 1928. Československá republika v tejto zmluve v článku I uznala, že len Svätá stolica má právo ohraničiť svoje diecézy a súčasne Svätá stolica sa zaviazala, že žiadna čiastka Československej republiky nebude podriadená ordinárovi, ktorého sídlo je za hranicami Československej republiky a že zároveň žiadna československá diecéza nebude presahovať štátne hranice. V článku II tejto zmluvy sa strany dohodli, že nútená správa cirkevných majetkov nehnuteľných a hnutel'nych v Československu je dočasná, až do dohody určenej v článku I a zveruje sa komisii pod predsedníctvom episkopátu príslušného územia.

V súlade so zmluvou *Modus vivendi* Svätá stolica Apoštolskou konštitúciou „*Ad ecclesiastici regiminis incrementum*“ zo dňa 2. septembra 1937, určila obvody diecéz na území Československej republiky tak, aby sa kryli so štátnymi hranicami. Touto Apoštolskou konštitúciou bolo rozhodnuté aj o rozčlenení Ostrihomskej arcidiecézy a ostatných diecéz Maďarskej republiky, ktoré zasahovali aj na územie Slovenskej republiky. Apoštolská konštitúcia „*Praescriptio sacrosanti*“ opätovne oddeľuje územie Trnavskej apoštolskej administratúry konštituovanej na arcidiecézu od Ostrihomskej arcidiecézy. Natrvalo ďalej prisudzuje Trnavskej arcidiecéze tri farnosti Rábskej diecézy nachádzajúce sa na území Slovenska, ktoré boli dovtedy spravované Trnavskou apoštolskou administratúrou. Taktiež oddeľuje a pripája k Trnavskej arcidiecéze dve farnosti patriace k Opátstvu sv. Martina na Panónskej hore, ktoré sa nachádzajú na území Slovenska. Okrem toho trinásť farností Satmárskej diecézy, ktoré boli na území Slovenska, oddeľuje od tejto diecézy a pričleňuje ku

Košickej diecéze. Nakoniec, Košickú diecézu a Rožňavskú diecézu oddeľuje od Jágerskej cirkevnej provincie a natrvalo ich pripája ku konštituovanej Trnavskej cirkevnej provincii.

Apoštolská konštitúcia „*Qui divino*“ pridružuje Trnavskej arcidiecéze ako sufragánne diecézy Nitriansku, Banskobystrickú a Spišskú, ktoré boli dovtedy priamo podriadené Svätej stolici a tiež diecézy Košickú a Rožňavskú.

Svätá stolica oboma týmito Apoštolskými konštitúciami potvrdila krytie hraníc slovenských diecéz s československými štátnymi hranicami. Apoštolská konštitúcia „*Praescriptio sacrosancti*“ a Apoštolská konštitúcia „*Qui divino*“ sú v plnom súlade aj so Základnou zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou z 24. novembra 2000 (článok 3 ods. 2 a článok 19), Ústavou Slovenskej republiky (článok 20 a článok 24), ako aj so zákonom č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností (§ 6 ods. 1 písm. g/), takže sa z nich musí aj v súčasnosti vychádzať.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti, právne normy a historické relevantné dokumenty je nepochybné, že v období rozhodnom pre zmiernenie niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam bola Rímskokatolícka cirkev so sídlom na Slovensku, na základe právneho nástupníctva podľa územného princípu vlastníkom všetkých nehnuteľností, pôvodne zapísaných v pozemkových knihách na zahraničné cirkevné právne subjekty, teda aj na Ostrihomskú kapitulu na Slovensku.

A podľa dobovej predprevratovej judikatúry (viď nález Najvyššieho správneho súdu zo dňa 25. júna 1925. č. 9720/26 atď.) platilo, že cirkevným majetkom (*bona ecclesiastica*) rímskokatolíckej cirkvi sa rozumel súbor vecí a práv majúcich majetkovú cenu, ktoré patrili cirkvi, trvale boli spojené s niektorým cirkevným ústavom a slúžili účelom cirkvi. I keď sa uznávalo, že sú právnym predmetom jednotlivých majetkových podstát cirkevného majetku jednotlivé cirkevné zariadenia a ústavy (kostoly, korporácie, benefícia, základiny a pod.) a že i platné právo priznávalo týmto ústavom právnu subjektivitu, nebolo možné prehliadnuť, že tieto ústavy, resp. majetkové podstaty im patriace, neprestávali medzi sebou právne súvisieť a že nestrácali preto svoj osobitný charakter a vlastnosť ako článok celého veľkého organizmu cirkvi a že zostávali preto tiež v majetkovoprávnom pomere vo svojej organizácii cirkvi náboženskej podriadenosti. Na tomto závere a ustálenej judikatúre najvyšších súdnych orgánov z minulosti nič nemení ani dovolací súd v súčasnosti, a stotožňuje sa s ňou, lebo nie je v rozpore s platnými právnymi predpismi, vzťahujúcimi sa

na subjekty vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nesporne patriacim cirkevným útvarom, ako jeho účelovým organizáciám, a je i v súčasnosti naplnením idey spravodlivosti v prejednávanej veci, ako imanentnej kategórie daného reštitučného práva (čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ale tiež i § 1, § 117 O.s.p. a pod.) k pôvodným cirkevným majetkom.

Porovnateľné stanovisko, od ktorého nebol dôvod sa odchýliť, zaujal už v podobnej právnej veci Najvyšší súd Slovenskej republiky v rozsudku z 28. februára 2003 sp. zn. 3 Cdo 119/2002.

Dovolací súd preto považuje v súlade s účelom a zmyslom zákona č. 161/2005 Z. z., aby v prejednávanej veci za oprávnenú osobu bola považovaná Rímskokatolícka cirkev v Slovenskej republike (žalobkyňa).»

V súvislosti s námietkou aktívnej legitímácie sa ústavný súd zaoberal aj argumentom sťažovateľa, že najvyšší súd „bez akéhokoľvek odôvodnenia bezprecedentne stotožnil dva rôzne subjekty práva - Rímskokatolícku cirkev v Slovenskej republike a Rímskokatolícku cirkev, Bratislavsko-trnavskú arcidiecézu (resp. v súčasnosti po zmene názvu Rímskokatolícku cirkev, Trnavskú arcidiecézu)“.

Podľa § 2 ods. 2 zákona č. 161/2005 Z. z. je oprávnenou osobou „registrovaná cirkev a náboženská spoločnosť so sídlom na území Slovenskej republiky vrátane ich útvarov, ktoré majú právnu subjektivitu“, pričom v poznámke pod čiarou sa odkazuje na zákon č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov, z ktorého vyplýva oprávnenie cirkvi zakladať útvary s právnou subjektivitou a rozhodovať o tom, kto je oprávnený v mene týchto útvarov konať. Vzhľadom na uvedené, ako aj na samotnú argumentáciu najvyššieho súdu už citovanú je preto nepochybné, že tento považoval za oprávnenú osobu Rímskokatolícku cirkev v Slovenskej republike, teda jej útvar s právnou subjektivitou Trnavskú arcidiecézu.

V ďalšom sa najvyšší súd zaoberal námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa jeho pasívnej legitímácie, ako aj splnenia náležitostí výzvy oprávnenej osoby:

«K ďalšej námietke dovolateľa dovolací súd uvádza, že žalovaný je v spore aktívne legitimovaný a že výzva oprávnenej osoby – žalobkyne spĺňala všetky náležitosti vyžadované zákonom.

Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. povinnou osobou je právnická osoba, ktorá ku dňu účinnosti tohto zákona spravuje nehnuteľné veci vo vlastníctve Slovenskej republiky, obce alebo nehnuteľnú vec drží.

Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. právo na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam môže uplatniť oprávnená osoba písomnou výzvou voči povinnej osobe do 30. apríla 2006, ak v tejto lehote preukáže skutočnosti podľa § 3. Neuplatnením práva v tejto lehote právo zaniká.

Je nepochybné, ako to odvolací súd správne konštatoval, že nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom tohto konania v čase podania výzvy, podania žaloby, po podaní žaloby užíval a bral z nich úžitky žalovaný. Naopak, samotný Slovenský pozemkový fond, ktorý bol v evidencii nehnuteľností zapísaný ako správca sporných nehnuteľností tieto nikdy nespravoval ani nedržal, pretože tieto podľa zákona ako lesné pozemky mohli spravovať iba štátne lesy. Zistenie práva správy k sporným pozemkom, a to bez ohľadu na stav zápisu v evidencii nehnuteľností, ovplyvňujú postavenie účastníkov v tomto konaní. Nadväzujúc na uvedené žalovaný ako správca a držiteľ sporných nehnuteľností je v zmysle reštitučného zákona osobou povinnou a zo strany dovolacieho súdu nie sú pochybnosti o jeho pasívnej legitimácii v tomto konaní.

Žalobkyňa výzvou z 1. apríla 2006 doručenou žalovanému 6. apríla 2006 sa domáhala navrátenia nehnuteľností, ktoré špecifikovala pozemnoknižným stavom.

Zákon č. 161/2005 Z. z. je podľa predmetu v ňom obsiahnutej právnej úpravy reštitučným predpisom, ktorého účelom je zmierniť následky minulých majetkových, a iných krívd. Orgány štátu sú pri aplikácii a interpretácii tohto predpisu povinné postupovať v súlade so zákonnými záujmami subjektov, ktorých ujma má byť aspoň čiastočne kompenzovaná. K splneniu jeho účelu a cieľa je preto nutné, aby súdy interpretovali tento predpis vo vzťahu k oprávneným osobám čo najústretovejšie v duchu snahy o zmiernenie niektorých majetkových krívd, v dôsledku ktorých k prechodu majetku došlo (Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2010 sp. zn. 4 Cdo 247/2009).

V prípade písomnej výzvy podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. nemožno ustúpiť od požiadavky určitosti tohto jednostranného právneho úkonu a podmienky jej platnosti v súlade s § 37 Občianskeho zákonníka. Avšak vzhľadom na to, že v § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. nie je bližšie vymedzený obsah pojmu „výzva“ a jej náležitosti, potom sa stanovenie minimálnych kritérií pre jej určitosť a platnosť musí spravovať takým výkladovým pravidlom, ktorý sleduje naplnenie účelu zákona. Stanovenie minimálnych kritérií pre určitosť a platnosť výzvy nesmie opomenúť ani to, či obsah výzvy je spôsobilý vyvolať zákonodarcom zamýšľané účinky, a rovnako je namieste neopomenúť a prihliadať na konkrétne okolnosti veci vrátane subjektu oprávnenej a povinnej osoby. Vzhľadom na už uvedené nemožno pri výzve oprávnenej osoby podľa § 5 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z. z. ustúpiť od požiadavky minimálnej konkretizácie nehnuteľností, ku ktorým si oprávnená osoba uplatňuje reštitučný nárok a uvedenie dôvodu, o ktorý ho opiera. Na splnenie požiadavky určitosti výzvy požiadavka minimálnej konkretizácie nehnuteľností bola splnená označením príslušnej pozemkovoknižnej vložky a katastrálneho územia (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 7. júla 2010 sp. zn. I. ÚS 12/2010).

Na základe uvedeného sa dovolací súd stotožnil s názorom odvolacieho súdu, že výzva spĺňala všetky náležitosti vyžadované zákonom, pokiaľ ide o uvedenú parcelu.»

V nadväznosti na argumentáciu najvyššieho súdu ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že označenie nehnuteľností v menšom rozsahu, ako to učinila žalobkyňa vo svojej výzve, teda bez označenia pozemkovoknižnej vložky a katastrálneho územia, by už nemohlo spĺňať požiadavku minimálnej konkretizácie nehnuteľností a poukázať na to, že takýto záver vyplýva aj z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu v iných prípadoch, predmetom ktorých bolo posúdenie obdobnej právnej otázky (m. m. IV. ÚS 150/09).

V súvislosti s námietkami sťažovateľa týkajúcimi sa reštitučného titulu a rozhodného obdobia sa najvyšší súd stotožnil so záverom krajského súdu ako odvolacieho súdu, že vlastníctvo k nehnuteľnostiam bolo odňaté bez právneho dôvodu. V ďalšom preto ústavný súd poukazuje na odôvodnenie krajského súdu v namietanom rozsudku, podľa ktorého:

„Odvolaací súd sa stotožňuje s tvrdením žalobcu, že v zmysle schváleného ROEP-u bolo uvedené ako titul nadobudnutia štátom ku všetkým nehnuteľnostiam nariadenie č. 104/45 Zb. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov ako aj zradcov a nepriateľov Slovenského národa zo dňa 23. 08. 1945, ktoré nadobudlo účinnosť 07. 09. 1945. Toto konštatovanie nemalo oporu v skutočnom stave, ktorý by bol zrejmý z predložených dôkazov. Nariadenie č. 104/1945 Zb. SNR sa na katolícku cirkev nemohlo vzťahovať, pretože tomu bránila mierová zmluva s Maďarskom zo dňa 10. 02. 1947, ktorá je súčasťou nášho právneho poriadku a je možné uzavrieť, že reštitučným titulom je skutočne odňatie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam bez právneho dôvodu. Ide teda o reštitučný titul obsiahnutý v ust. § 3 ods. 1, písm. h/ zákona č. 161/2005 Z. z.“

Vzhľadom na už uvádzané skutočnosti a záver o nepochybnom splnení zákonom požadovaných podmienok nevyhnutných na uplatnenie práva na navrátenie vlastníctva v zmysle zákona č. 161/2005 Z. z. najvyšší súd vo vzťahu k námietke preklúzie dospel k záveru, že táto je nedôvodná, keďže *„žalobkyňa ako oprávnená osoba uplatnila v zákonom stanovenej lehote svoj reštitučný nárok u žalovaného ako povinnej osoby“*.

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol, alebo nebol náležite zistený skutkový stav veci a aké skutkové zistenia a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 13/00, m. m. II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutia všeobecných súdov z hľadiska svojvoľnosti, arbitrárnosti rozhodnutia, resp. jeho odôvodnenia. Výklad príslušných ustanovení zákona č. 161/2005 Z. z. patrí do výlučnej právomoci všeobecného súdu. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu

všeobecným súdom možno uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 48/02).

Ústavný súd rešpektuje, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

Ústavný súd preto preskúmal dôvody sťažnosti v naznačenom smere a zistil, že rozsudok najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 spĺňa všetky zákonné náležitosti, zrozumiteľne a jasne dáva odpoveď na všetky podstatné otázky nastolené v dovolaní sťažovateľom.

Podľa názoru ústavného súdu sa najvyšší súd v odôvodnení rozsudku č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2011 riadne a ústavne konformným spôsobom vysporiadal so všetkými otázkami, ktoré pre jeho rozhodnutie boli z hľadiska právneho posúdenia veci podstatné. K tomuto záveru dospel ústavný súd vo vzťahu k jednotlivým namietaným skutočnostiam.

Vzhľadom na už uvedené preto k porušeniu práv označených sťažovateľom nemohlo dôjsť ani tým spôsobom, že najvyšší súd sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa uvedenou v dovolaní týkajúcou sa „možnosti“ oprávnenej osoby domáhať sa „vydania a navrátenia vlastníctva k nehnuteľnostiam voči štátu“ ako vlastníčkovi nehnuteľností, príp. žalobou o nahradení prejavu vôle. Sťažovateľ pri uplatnení tejto námietky vychádzal zo

skutočnosti, že žalobca žaloval „o vydanie nehnuteľností nevlastníka“, pričom však argumenty najvyššieho súdu odôvodňujú v súlade so zákonnou úpravou záver, podľa ktorého je nepochybné, že osobou povinnou vydať nehnuteľnosti je aj osoba, ktorá drží a spravuje nehnuteľnosti. Bolo preto bez právneho dôvodu, aby sa uvedenou argumentáciou najvyšší súd vôbec zaoberal.

Vo vzťahu k uvedenému (namietanému) porušeniu základných práv sťažovateľa ústavný súd pripomína, že ak orgán štátu aplikuje platný právny predpis, jeho účinky (dôsledky) použitia nemožno považovať za porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 81/00, II. ÚS 63/03, I. ÚS 130/06, I. ÚS 371/06).

Ústavný súd nepovažuje preto odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné, resp. neudržateľné do tej miery, aby malo za následok porušenie označených ústavnoprosesných práv sťažovateľa. Samotná skutočnosť, že sa sťažovateľ s rozhodnutím najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho postupu, resp. rozhodnutia.

Ústavný súd je preto toho názoru, že rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010 nemohlo dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd v nadväznosti na uvedené a s poukazom na to, že obsahom základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, resp. I. ÚS 3/97), sťažnosť v časti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru právoplatným rozsudkom najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 208/2009-740 z 30. novembra 2010, odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami a návrhmi, ktoré v nej sťažovateľ uplatnil.

Na základe uvedeného rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2011